

Kam s odpady a druhotnými surovinami. Doporučení pro přechod k oběhovému hospodářství

Adéla Denková

Přechod k oběhovému hospodářství je jednou z hlavních cest, jak úsporně využívat omezené přírodní zdroje, které musí Evropská unie ve velké míře dovážet. Členské země a Evropský parlament v současné době projednávají rozsáhlý legislativní balíček, který má EU na přechod k oběhovému hospodářství připravit.¹ Legislativa klade důraz na recyklaci a odklon od skládkování. Zabývá se však například také plýtváním potravinami a vodou nebo možnostmi opětovného využívání výrobků.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) a zpravodajský portál EurActiv.cz v rámci projektu „Empowering Youth and Regions in the European Parliament“ uspořádaly 30. ledna 2017 v Plzni **kulatý stůl na téma „Oběhové hospodářství: Výzvy pro Plzeňský kraj“**. Cílem diskuzního setkání bylo propojit debatu o oběhovém hospodářství na evropské, národní a regionální úrovni a reflektovat dosavadní vývoj v této oblasti z pohledu stakeholderů působících v Plzeňském kraji.

V obci Chotíkov v okrese Plzeň-sever bylo na podzim minulého roku uvedeno do provozu zařízení pro energetické využití odpadu (ZEVO). To má podle Plánu odpadového hospodářství Plzeňského kraje 2016–2026 sehrávat významnou úlohu v nakládání s odpady v regionu. Část debaty se proto soustředila právě na otázku **energetického využívání**, jemuž se několik dnů před konáním kulatého stolu věnovala ve zvláštním sdělení také Evropská komise.² Účastníci se zabývali také nastavením **evropských cílů pro odklon od skládkování a posílení recyklace** a hovořili o tom, zda je možné přechod k oběhovému hospodářství **využít jako ekonomickou příležitost**.

Pohled stakeholderů a odborníků z konkrétního kraje může být zajímavým příspěvkem do celoevropské debaty o oběhovém hospodářství. Rozhodnutí Evropského parlamentu o legislativním balíčku se očekává v polovině března. V České republice jsou zároveň v procesu přípravy novela zákona o odpadech a nový zákon o vybraných výrobcích s ukončenou životností, takže téma je aktuální i na národní úrovni.

Kulatého stolu se zúčastnil místopředseda Evropského parlamentu **Pavel Telička** (ANO, ALDE) a jako hlavní řečníci vystoupili členka Rady Plzeňského kraje pro oblast životního prostředí a zemědělství **Radka Trylčová** (ODS), předseda představenstva společnosti Plzeňská teplárenská **Tomáš Drápela**, ředitel společnosti Rumpold-R Rokycany **Pavel Černý** a odpadový expert Hnutí Duha **Ivo Kropáček**. Setkání se dále zúčastnili poslanec Parlamentu ČR Pavel Šrámek (ANO), zástupci ministerstva životního prostředí, představitelé Plzeňského kraje a několika obcí, zástupci soukromých firem i nevládních organizací a odborníci z akademické sféry.

Výstupem z debaty se stala níže uvedená doporučení adresovaná evropským institucím i domácím politikům a státní správě. Radu z nich je možno považovat také za příspěvek do obecné veřejné debaty o oběhovém hospodářství v ČR.

¹ Stránky Evropské komise věnované oběhovému hospodářství: <http://bit.ly/2luNZmM>.

² Sdělení Evropské komise „The role of waste-to-energy in the circular economy“ je dostupné pod tímto odkazem: <http://ec.europa.eu/environment/waste/waste-to-energy.pdf>.

Doporučení k politice oběhového hospodářství

→ **Při plnění evropských cílů je potřeba porovnávat porovnatelné:** Do roku 2030 by měly členské země EU podle Evropské komise recyklovat 65 % komunálního odpadu. Evropský parlament by mohl navrhnout dokonce cíl ve výši 70 %. Než budou tyto cíle schváleny, musí být zajištěno stanovení jasných, celoevropsky platných definic klíčových termínů včetně samotné „recyklace“, tak aby bylo možné údaje vykazované jednotlivými členskými státy vzájemně porovnávat a výsledky tohoto porovnání vypovídaly o skutečné míře recyklace v daných zemích. Na národní úrovni je pak potřeba sjednotit statistiky ministerstva životního prostředí a Českého statistického úřadu, a proto je aktivita vyvíjená v tomto směru vítána.

→ **Evropské cíle by měly reflektovat rozdíly mezi jednotlivými státy:** Jednotlivé země EU se mezi sebou výrazně liší v produkci komunálního odpadu, a z toho také vyplývají rozdílné možnosti pro plnění evropského recyklačního cíle. Státy produkující méně odpadu – mezi které patří i Česká republika – jsou při zvolení jednotného celoevropského přístupu postaveny před přísnější podmínky. Nárůst produkce komunálního odpadu tvoří například obaly, které je relativně jednoduché separovat a dále zpracovávat. Evropský cíl by se měl tedy spíše zaměřovat na dosažení určitého maximálního podílu nerecyklovatelného směsného odpadu.

→ **Důležitější než zákaz skládkování jsou poplatky:** Podle návrhu Evropské komise by se mělo skládkování v EU do roku 2030 omezit na maximálně 10 % veškerého odpadu. Evropský parlament by mohl navrhnout ještě přísnější – pětiprocentní – cíl. V České republice se počítá s koncem skládkování využitelného odpadu po roce 2024. Tento cíl má být realizován prostřednictvím zákazu skládkování. Samotný zákaz ale situaci nevyřeší. Motivací by pro české obce měly být postupně se zvyšující poplatky za skládkování, které budou pobízet k vyšší míře separace a recyklace odpadu.

→ **Účinná ZEVO mohou být součástí oběhového hospodářství, ale je třeba se vyhnout vytváření nadkapacit:** Energetické využívání odpadu v účinných spalovacích zařízeních je z hlediska životního prostředí přínosnější než jeho ukládání na skládky, a pozitivní roli může sehrát i jako náhrada uhelných zdrojů. Recyklace však stojí v hierarchii nakládání s odpady výš a vzhledem k ambiciózním navrženým evropským cílům je nutné vyvarovat se vytváření nadkapacit spalovacích zařízení. V České republice (i dalších zemích) proto bude potřeba pečlivě uvážit, kde je vhodné další zařízení budovat, a to i vzhledem k rozdílným podmínkách v jednotlivých krajích. Výhodou je umístění zařízení s napojením na soustavu centrálního zásobování teplem či dalším využitím energie na lokální úrovni s maximálním zajištěním energetické soběstačnosti.

→ **Každý stát by měl zvolit vhodný mix pro různé druhy nakládání s odpady:** Jednotlivé stupně hierarchie nakládání s odpady by tedy měly ve členských státech získat prostor odpovídající domácí ekonomické situaci a dosavadnímu vývoji odpadového hospodářství, tak aby byla zvolená opatření nákladově efektivní a vedla k účinnému využívání veškerých zdrojů.

→ **Legislativa týkající se oběhového hospodářství musí být stabilní a předvídatelná:** Pokud je nastaven mix opatření pro nakládání s druhotnými surovinami a odpady, je následně potřeba zachovávat stabilitu a předvídatelné prostředí, ve kterém se mohou investoři bez zbytečných komplikací orientovat.

→ **Druhotné suroviny musí být vnímány jako významný zdroj pro evropské hospodářství:** Evropské země by měly být schopny samy zpracovávat druhotné suroviny, které vznikají v procesu nakládání s odpadem. Evropa by se měla vyvarovat situace, kdy jsou druhotné suroviny exportovány zejména do asijských zemí, odkud jsou naopak importovány produkty vyrobené z těchto druhotných surovin. Proto by měla v Evropě vzniknout nová zařízení pro zpracování odpadu. Pozitivním krokem by bylo i daňové zvýhodnění druhotných surovin oproti surovinám primárním.

→ **Přechod k oběhovému hospodářství je potřeba vnímat jako příležitost pro celou ekonomiku:** Česká republika musí mít připravenou strategii pro přechod k oběhovému hospodářství. Ta by měla určovat role, jaké může hrát široké spektrum odvětví napříč ekonomikou, a dávat jasnou představu o tom, jak je možné využívat materiály získané díky vyššímu podílu separace a recyklace. Je třeba klást důraz na to, aby přidaná hodnota vznikala na území České republiky. Transformace byznysových plánů musí být vnímána jako příležitost a je třeba k ní přistupovat inovativně. Česká republika by měla hledat oblasti, ve kterých se může stát lídrem i v mezinárodním srovnání.

→ **Státy EU by měly využívat individuálně nastavené investiční pobídky pro inovativní firmy:** Aby k něčemu takovému mohlo dojít a oběhové hospodářství se pro Česko stalo naplněnou příležitostí, je potřeba hledat nové obchodní modely. Ty sice v některých případech vyžadují relativně vysoké počáteční náklady, ale dlouhodobě ekonomice prospívají. Stát by proto například mohl inovativní firmy podporovat finančními pobídkami. Pro inovativní projekty, které jsou mezisektorové, by také měla být podporována aktivní mezirezortní spolupráce.

→ **Oběhové hospodářství se týká celé společnosti:** Výchozím předpokladem pro přechod k oběhovému hospodářství je informovanost a akceptace ze strany veřejnosti. Důležitou roli proto hraje osvěta, která veřejnosti vysvětluje jednotlivé aspekty a termíny spojené s problematikou oběhového hospodářství a vede společnost k tomu, aby začala o odpadech uvažovat jako o potenciálních zdrojích.

→ **Nejde pouze o nakládání s odpady:** Oběhové hospodářství se ovšem netýká pouze nakládání se vzniklými odpady. Zásadní roli hraje samotné předcházení vzniku odpadů. Své chování by měl proto změnit průmysl, který musí své produkty vyrábět tak, aby byly snadno recyklovatelné. Důležitá je podpora mezinárodního přenosu znalostí a technologií pro rychlejší přestup z lineárního na cirkulární systém.

Program setkání a diskutované otázky

1. Zahájení kulatého stolu na téma „Oběhové hospodářství: Výzvy pro Plzeňský kraj“
 - Představení hlavní otázky pro diskuzi: Jak může aktuální balíček EU k oběhovému hospodářství ovlivnit nakládání s odpadem z pohledu stakeholderů působících v Plzeňském kraji?

2. Úvodní příspěvky pro diskuzi s přítomnými stakeholdery:
 - Pavel Telička, místopředseda Evropského parlamentu (ANO/ALDE)
 - Radka Trylčová, členka Rady PK pro oblast životního prostředí a zemědělství (ODS)
 - Tomáš Drápela, předseda představenstva Plzeňské teplárenské
 - Pavel Černý, ředitel společnosti Rumpold-R Rokycany
 - Ivo Kropáček, odpadový expert Hnutí DUHA

3. Moderovaná diskuse mezi účastníky kulatého stolu – otázky:
 - Oběhová ekonomika – představuje omezování skládkování, zvyšování podílu recyklace a předcházení vzniku odpadů příležitost nebo jde o „nesmyslný tlak z Bruselu“?
 - Jakým způsobem mohou nové cíle z evropského balíčku k oběhovému hospodářství do roku 2030 (recyklace 65 % komunálního odpadu, 75% recyklace obalů, omezení skládkování na 10 %) ovlivnit využívání odpadů v Plzeňském kraji? Mohou vést k zásadnímu přehodnocení Krajského plánu odpadového hospodářství?
 - V Plzni byla letos uvedena do provozu spalovna ZEVO Chotíkov. Jaké jsou dosavadní zkušenosti s jejím provozem a jaké jsou s ohledem na vývoj v institucích EU její vyhlídky do budoucna? Pokud budou recyklační cíle vyšší a budou navíc pro ČR závazné, nebude se spalovna potýkat s nedostatkem odpadu? Může jít ZEVO Chotíkov příkladem dalším krajům?

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOCz

Adéla Denková

Adéla Denková je šéfredaktorkou zpravodajského portálu EurActiv.cz a spolupracovnicí Výzkumného centra AMO. Zaměřuje se především na témata spojená s klimatickou a energetickou politikou Evropské unie.

adela.denkova@amo.cz

[@Adela_Denkova](https://twitter.com/Adela_Denkova)

Policy paper byl vydán v rámci projektu Empowering Youth and Regions in the European Parliament realizovaného za podpory Evropského parlamentu. Partnerem projektu je zpravodajský portál EurActiv.cz.